

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA

15 päivänä joulukuuta 2022¹

Asia C-700/21

O. G.

Väliintulija:

Presidente del Consiglio dei Ministri

(Ennakkoratkaisupyyntö – Corte costituzionale (perustuslakituomioistuin, Italia))

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Puitepäätos 2002/584/YOS – Eurooppalainen pidätysmääräys – Luovuttamista koskevat harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet – Yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen – Kolmansien valtioiden kansalaiset, jotka oleskelevat tai asuvat jäsenvaltion alueella

1. Corte costituzionale (perustuslakituomioistuin, Italia) pyytää unionin tuomioistuinta tulkitsemaan puitepäätoksen 2002/584/YOS² 4 artiklan 6 alakohtaa, joka voi olla saatettu Italian lainsäädännön osaksi Italian perustuslain vastaisella tavalla.

2. Tämä ennakkoratkaisupyyntö tarjoaa unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden täydentää jo ennestään runsasta oikeuskäytäntöään, joka koskee pidätys- ja luovutusmääräyksiä (jäljempänä eurooppalainen pidätysmääräys). Sen on selvitettävä erityisesti, antaako jäsenvaltioille puitepäätoksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa jätetty liikkumavara mahdollisuuden ottaa käyttöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen, jota ei sovelleta kolmansien valtioiden kansalaisiin.

¹ Alkuperäinen kieli: espanja.

² Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätos (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätoksella 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Puitepäättös 2002/584

3. Puitepäättöksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä puitepäättöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan [SEU] 6 artiklassa tunnustettuja ja Euroopan unionin perusoikeuskirjasta,^[3] erityisesti sen VI luvusta, kuvastuvia periaatteita. Tässä puitepäättöksessä ei ole mitään sellaista, joka estäisi kieltäytymästä luovuttamasta henkilöä, josta eurooppalainen pidätysmääräys on annettu, jos on objektiivisia perusteita katsoa, että eurooppalainen pidätysmääräys on annettu henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, etnisen alkuperänsä, kansallisuutensa, kielensä, poliittisen mielipiteensä tai sukupuolisen suuntautumisensa perusteella tai että jokin kyseisistä syistä voi vahingoittaa hänen asemaansa. Tämä puitepäättös ei estä jäsenvaltioita soveltamasta valtiosääntönsä sisältyviä oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, yhdistymisvapautta, lehdistönvapautta ja ilmaisunvapautta muissa tiedotusvälineissä koskevia säännöksiä.”

4. Puitepäättöksen 1 artiklassa (”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”) säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalainen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäättöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäättös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”

5. Puitepäättöksen 4 artiklassa (”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet”) säädetään seuraavaa:

”Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön:

– –

6) jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, kun etsitty henkilö oleskelee täytäntöönpanosta vastaavassa jäsenvaltiossa, on sen kansalainen tai asuu siellä vakinaisesti, ja tämä valtio sitoutuu panemaan tämän rangaistuksen tai toimenpiteen itse täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti;

³ Jäljempänä perusoikeuskirja.

– –”

6. Puitepäättöksen 5 artiklassa (”Erityistapauksissa annettavat pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion takuut”) säädetään seuraavaa:

”Sille, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen panee täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen, voidaan asettaa täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännössä jokin seuraavista ehdoista:

– –

3) jos henkilö, josta eurooppalainen pidätysmääräys on annettu syytteen nostamista varten, on täytäntöönpanojäsenvaltion kansalainen tai siellä vakinaisesti asuva, luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa se, että henkilö, kun häntä on kuultu, palautetaan täytäntöönpanojäsenvaltioon suorittamaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide.”

2. Puitepäättös 2008/909/YOS⁴

7. Puitepäättöksen johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Rangaistuksen täytäntöönpanon täytäntöönpanovaltiossa olisi parannettava tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen mahdollisuuksia. Varmistaakseen, että rangaistuksen täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa helpottaa tuomitun sosiaalista kuntoutusta, tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen olisi otettava huomioon esimerkiksi sellaiset seikat kuin tuomitun yhteys täytäntöönpanovaltioon, sen, katsooko tuomittu, että hänen perheensä on täytäntöönpanovaltiossa, sekä kieli- tai kulttuurisiteet, sosiaaliset tai taloudelliset ja muut siteet täytäntöönpanovaltioon.”

8. Puitepäättöksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tätä puitepäättöstä olisi tarvittavin muutoksin sovellettava myös [puitepäättöksen 2002/584] 4 artiklan 6 kohdan ja 5 artiklan 3 kohdan mukaisissa tapauksissa. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että täytäntöön paneva valtio voi todentaa tämän puitepäättöksen 9 artiklassa säädettyjen kieltäytymisperusteiden olemassaolon, mukaan lukien kaksoisrangaistavuuden tarkistaminen, sikäli kuin täytäntöönpanovaltio on antanut tämän puitepäättöksen 7 artiklan 4 kohdan mukaisen ilmoituksen tuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytyksenä sen tarkastelemiseksi, luovutetaanko henkilö vai pannaanko rangaistus täytäntöön puitepäättöksen [2002/584] 4 artiklan 6 kohdan mukaisissa tapauksissa, sanotun kuitenkin rajoittamatta viimeksi mainitun puitepäättöksen soveltamista.”

⁴ Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehty neuvoston puitepäättös (EUVL 2008, L 327, s. 27).

9. Puitepäättöksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tätä puitepäättöstä olisi sovellettava asiaankuuluvan yhteisön lainsäädännön ja erityisesti – – direktiivin 2003/86/EY⁵ [ja] direktiivin 2003/109/EY⁶ – – mukaisesti.”

10. Puitepäättöksen 3 artiklassa (”Tarkoitus ja soveltamisala”) säädetään seuraavaa:

”1. Tämän puitepäättöksen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseksi tunnustettava tuomio ja pantava rangaistus täytäntöön.

2. Tätä puitepäättöstä sovelletaan, jos tuomittu on tuomion antaneessa valtiossa tai täytäntöönpanovaltiossa.

3. Tätä puitepäättöstä sovelletaan ainoastaan tässä puitepäättöksessä tarkoitettuun tuomioiden tunnustamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanoon. – –”

11. Puitepäättöksen 25 artiklassa (”Rangaistusten täytäntöönpano eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen johdosta”) säädetään seuraavaa:

”Tämän puitepäättöksen säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin, sikäli kuin ne ovat puitepäättöksen [2002/584] säännösten mukaisia, rangaistusten täytäntöönpanoon tapauksissa, joissa jäsenvaltio sitoutuu panemaan rangaistuksen täytäntöön mainitun puitepäättöksen 4 artiklan 6 kohdan mukaisesti tai tapauksissa, joissa se on mainitun puitepäättöksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla asettanut ehdon, että henkilö on rankaisemattomuuden välttämiseksi palautettava asianomaiseen jäsenvaltioon suorittamaan rangaistus, sanotun kuitenkin rajoittamatta puitepäättöksen [2002/584/] soveltamista.”

B Kansallinen oikeus. 22.4.2005 annettu laki nro 69⁷

12. Kyseisen lain 18-bis §:n 1 momentin c kohdassa säädetään seuraavaa:

luovutuksesta voidaan kieltäytyä, ”jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten ja pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on Italian tai Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen, joka asuu tai oleskelee laillisesti ja tosiasiallisesti Italian alueella,

⁵ Oikeudesta perheen yhdistämiseen 22.9.2003 annettu neuvoston direktiivi (EUVL 2003, L 251, s. 12). Kyseisen direktiivin 17 artiklassa säädetään, että ”päättyessään hakemuksen hylkäämisestä, oleskeluluvan peruuttamisesta tai uusimatta jättämisestä taikka perheenkokoajan tai hänen perheenjäsentensä maastapoistamisesta jäsenvaltioiden on otettava asianmukaisesti huomioon asianomaisen henkilön perhesiteiden luonne ja kiinteys ja jäsenvaltiossa oleskelun kesto sekä perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteet kotimaahan.”

⁶ Pitkään oleskelneiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annettu neuvoston direktiivi (EUVL 2004, L 16, s. 44), sellaisena kuin se on muutettuna 11.5.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/51/EU (EUVL 2011, L 132, s. 1). Kyseisen direktiivin 12 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa: ”ennen kuin jäsenvaltiot voivat tehdä päätöksen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen karkottamisesta, niiden on otettava huomioon seuraavat seikat: a) oleskelun kesto niiden alueella; b) asianomaisen ikä; c) seuraukset asianomaiselle ja hänen perheenjäsenilleen; d) siteet oleskelumaahan tai siteiden puuttuminen kotimaahan.”

⁷ Säännöksistä kansallisen oikeuden soveltamiseksi yhteen – – puitepäättöksen – – kanssa 22.4.2005 annettu laki (Legge 22 aprile 2005, n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d’arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (GURI nro 98, 29.4.2005), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa. Jäljempänä laki nro 69/2005.

edellyttäen, että toisen asteen tuomioistuin määrää, että vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide on pantava täytäntöön Italiassa kansallisen lainsäädännön mukaisesti”.

13. Lain 19 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jotta italialainen oikeusviranomainen voi panna eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön – –, on seuraavien edellytysten täyttyvä:

--

b) jos [Italian] kansalaisesta tai Italian valtiossa asuvasta henkilöstä on annettu eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten, luovuttamisen ehdoksi voidaan asettaa se, että henkilö palautetaan kuulemisen jälkeen täytäntöönpanojäsenvaltioon suorittamaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa mahdollisesti määrätty vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide.”⁸

II Tosiseikat, pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14. O. G. on Moldovan kansalainen, jolle on määrätty Romaniassa lainvoimaisella tuomiolla viiden vuoden vankeusrangaistus.⁹ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että tuomioistuin, joka saattoi perustuslain mukaisuutta koskevan kysymyksen sen käsiteltäväksi, toteaa, että O. G on ”asettautunut vakinaisesti Italiaan perhe- ja työsuhteiden näkökulmasta”.¹⁰

15. Judecătoria Braşov (Braşovin ensimmäisen asteen tuomioistuin, Romania) antoi 13.2.2012 O. G:stä eurooppalaisen pidätysmääräyksen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

16. Corte d’appello di Bologna (Bolognan ylioikeus, Italia) määräsi 7.7.2020 pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön luovutettavaksi pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle.

17. O. G:n haettua tähän muutosta Corte di cassazione (ylin tuomioistuin, Italia) kumosi 16.9.2020 Corte d’appello di Bolognan ratkaisun ja palautti asian tämän käsiteltäväksi kehottaen tätä arvioimaan, olisiko sillä syytä esittää perustuslain mukaisuutta koskeva kysymys Corte costituzionalelle.

18. Corte d’appello di Bologna esitti Corte costituzionalelle kysymyksen siitä, oliko lain nro 69/2005 18-bis §:n 1 momentin c kohta Italian perustuslain 2, 3 ja 11 §:n sekä 27 §:n 3 momentin ja 117 §:n 1 momentin mukainen.

⁸ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sekä tätä pykälää että edellisessä kohdassa mainittua pykälää on muutettu 2.2.2021 annetulla asetuksella nro 10, ja tällä hetkellä niissä viitataan yhtä lailla Italian kansalaisiin kuin muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin ja vaaditaan viimeksi mainittujen kohdalla, että nämä ovat asuneet Italiassa tosiasiallisesti vähintään viisi vuotta. Nyt käsiteltävässä asiassa sovelletaan kuitenkin ajallisista syistä aiemmin voimassa olleita säännöksiä (ennakkoratkaisupyynnön 4 kohdan ensimmäinen alakohta).

⁹ Hänet tuomittiin veronkierrosta sekä tulo- ja arvonlisäverojen maksamiseen tarkoitettujen varojen kavaltamisesta, joihin hän oli syyllistynyt toimiessaan rajavastuuyhtiön johtajana vuoden 2003 syyskuusta vuoden 2004 huhtikuuhun.

¹⁰ Corte costituzionale (perustuslakituomioistuin, Italia) toteaa, että ”sen tehtävänä ei ole arvioida, voidaanko tällaista asettautumista pitää vakinaisena ja tosiasiallisena tai voidaanko asianosaisen oleskelua Italiassa pitää laillisena, vaan näiden seikkojen arviointi on yksinomaan pääasian ratkaisevan tuomioistuimen tehtävä” (ennakkoratkaisupyynnön 5 kohta).

19. Corte d'appello di Bolognan epäilykset kohdistuvat säännökseen, jolla puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa säädetty harkinnanvarainen kieltäytymisperuste on saatettu osaksi Italian oikeusjärjestystä, lyhyesti sanottuna seuraavien seikkojen vuoksi:

- Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisen mahdollisuus koskee vain Italian kansalaisia sekä Italian alueella laillisesti ja tosiasiallisesti asuvia tai oleskelevia unionin muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Mahdollisuus ei koske siten kolmansien maiden kansalaisia, jotka eivät voi suorittaa pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa määrättyä rangaistusta Italiassa, vaikka he asuisivat tai oleskelisivat laillisesti ja tosiasiallisesti Italiassa ja vaikka heillä olisi merkittäviä ja vakaita siteitä tähän valtioon.
- Kyseisen mahdollisuuden epääminen ei ole välttämättä pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan vaatimuksen mukainen, jos henkilöllä on kiinteät sosiaaliset siteet ja perhesiteet Italiassa, eikä myöskään ”tuomion kasvatuksellisen” tavoitteen mukainen.

20. Corte costituzionale on todennut, ettei unionin tuomioistuimien ole käsitellyt vielä tätä puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohtaan liittyvää seikkaa,¹¹ joten se esitti tälle seuraavat kysymykset:

- ”1) Onko [puitepäätöksen 2002/584] 4 artiklan 6 alakohta, saman puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohdan ja – – perusoikeuskirjan 7 artiklan valossa tulkittuna, esteenä sellaiselle Italian lainsäädännön kaltaiselle lainsäädännölle, jolla – kun kysymyksessä on rangaistuksen tai turvaamistoimen täytäntöönpanemista varten käynnistetty eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva menettely – täytäntöönpanosta vastaavilta oikeusviranomaisilta evätään ehdottomasti ja automaattisesti mahdollisuus kieltäytyä luovuttamasta alueellaan vakinaisesti asuvia tai siellä oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia riippumatta siteistä, joita nämä ovat luoneet tähän valtioon?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, millaisten arviointiperusteiden ja edellytysten nojalla mainittuja siteitä on pidettävä niin merkityksellisinä, että täytäntöönpanosta vastaavien oikeusviranomaisten on kieltäydyttävä luovuttamisesta?”

III Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

21. Ennakkoratkaisupyyntö kirjattiin saapuneeksi unionin tuomioistuimeen 22.11.2021. Asian käsittelylle päätettiin antaa etusija.

22. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet Itävallan, Unkarin ja Italian hallitukset sekä Euroopan komissio.

23. Vain Italian hallitus ja komissio osallistuivat istuntoon, joka pidettiin 11.10.2022.

¹¹ Ennakkoratkaisupyyntö 7 kohdan toinen alakohta.

IV Asian tarkastelu

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

24. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen perusteella on selvitettävä lyhyesti sanottuna, onko puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan, luettuna yhdessä kyseisen puitepäättöksen 1 artiklan 3 kohdan ja perusoikeuskirjan 7 artiklan kanssa, kanssa yhteensopivana pidettävä sellaista Italian lainsäädäntöä, jonka perusteella kolmannen maan kansalainen, jolle on määrätty eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa (Romania) vankeusrangaistus, ei voi suorittaa tuomiotaan täytäntöönpanovaltiossa (Italia), jossa kyseinen henkilö vaikuttaa¹² oleskelevan laillisesti ja vakinaisesti.

25. Puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan mukaan oikeusviranomainen voi kieltäytyä vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, jos seuraavat kaksi edellytystä täyttyvät kumulatiivisesti:

- Pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on täytäntöönpanojäsenvaltion kansalainen tai asuu vakinaisesti tai oleskelee siellä.
- Täytäntöönpanovaltio sitoutuu panemaan kyseisen rangaistuksen tai toimenpiteen täytäntöön kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

26. Saattaessaan kyseisen harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen kansallisen lainsäädännön osaksi Italian lainsäätäjä on tehnyt kaksi mukautusta:

- Yhtäältä se on lisännyt (Italian) *kansalaisuutta* koskevaan ehtoon *unionin muun jäsenvaltion kansalaisuutta* koskevan ehdon.¹³ Siten se on laajentanut niiden henkilöiden ryhmää, joiden kohdalla luovuttamisesta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon voidaan kieltäytyä ja tuomio voidaan suorittaa sen sijaan Italiassa, jos henkilö asuu tai oleskelee laillisesti ja vakinaisesti Italiassa.
- Toisaalta siinä kielletään tämä mahdollisuus *kolmansien valtioiden kansalaisten* kohdalla. Siten siinä rajataan puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohtaan sisältyvää täytäntöönpanojäsenvaltiossa *asumisen* tai *oleskelun* edellytystä. Näin kolmansien maiden kansalaiset, jotka asuvat tai oleskelevat Italiassa, luovutetaan joka tapauksessa (jos muut vaaditut edellytykset täyttyvät) eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon.

27. Ennakkoratkaisupyynnön ensimmäiseen kysymykseen vastaamiseksi on nähdäkseni tarkasteltava a) valtioiden harkintavaltaa puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan täytäntöönpanossa, b) kyseisen artiklan tulkintaa yhdenvertaista kohtelua koskevan oikeuden näkökulmasta ja c) muiden perusoikeuskirjassa suojattujen perusoikeuksien mahdollista vaikutusta annettavaan vastaukseen.

¹² Ks. tähän seikkaan liittyvä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen varauma, edellä oleva alaviite 10.

¹³ Corte costituzionale on todennut vuonna 2010 antamassaan tuomiossa nro 227 (IT:COST:2010:227) ”erityisesti tuomion Kozłowski (tuomio 17.7.2008, C-66/08, EU:C:2008:437; jäljempänä tuomio Kozłowski) ja tuomion Wolzenburg (tuomio 6.10.2009, C-123/08, EU:C:2009:616; jäljempänä tuomio Wolzenburg) perusteella”, että ”Italian lainsäädäntö, jolla puitepäättös – on saatettu kansallisen lainsäädännön osaksi [on perustuslain vastainen] siltä osin kuin siinä ei säädetä mahdollisuudesta kieltäytyä luovuttamisesta Italian kansalaisen lisäksi myös sellaisen Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisen kohdalla, joka oleskelee tai asuu laillisesti ja tosiasiallisesti Italiassa, rangaistuksen täytäntöön panemiseksi – Italiassa” (ennakkoratkaisupyynnön 8.2.4 kohta).

1. Valtioiden harkintavalta niiden saattaessa puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan kansallisen lainsäädäntönsä osaksi

28. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioilla on puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan ja erityisesti sen 6 alakohdan täytäntöönpanossa ”selvää harkintavaltaa”.¹⁴ Kyseinen harkintavalta ei käsitä kuitenkaan mahdollisuutta laajentaa puitepäättöksessä 2002/584 tyhjentävästi¹⁵ lueteltuja täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteita.¹⁶

29. Saman oikeuskäytännön mukaisesti eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano on pääsääntö, ja siitä kieltäytyminen katsotaan poikkeukseksi, jota on tulkittava suppeasti.¹⁷

30. Mikään ei estä jäsenvaltioita päättämästä rajoittaa tai olla käyttämättä puitepäättöksen 2002/584 4 artiklassa niille annettua mahdollisuutta. Koska kyseessä ovat harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet, jokainen jäsenvaltio voi päättää vapaasti, milloin se ei sovelle niitä; tällöin täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset *eivät voi kieltäytyä* luovuttamasta eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevaa henkilöä.¹⁸

31. Kuten unionin tuomioistuin on todennut, todellisuudessa puitepäättöksessä 2002/584 jäsenvaltioille annettu mahdollisuus olla ottamatta käyttöön kyseistä kieltäytymisperustetta ”– vain vahvistaa kyseisellä puitepäättöksellä vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen hyväksi perustettuja luovuttamisjärjestelyjä”.¹⁹

32. Tämä johtuu siitä, että ”kun tällaisessa lainsäädännössä rajoitetaan tilanteita, joissa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön, sillä *vain helpotetaan etsittyjen henkilöiden luovuttamista* sen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti, josta puitepäättöksen 2002/584 1 artiklan 2 kohdassa säädetään ja joka on tässä päätöksessä säädetty *keskeinen sääntö*”.²⁰

33. Kansallisen lainsäätäjän valinnanvapaus ei ole kuitenkaan rajaton. Tälle on useita perusteita.

34. Ensinnäkään puitepäättös 2002/584 ”ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita”.²¹ Tässä yhteydessä merkityksellisiltä osin sen 4 artiklan 6 alakohdassa ei siis anneta jäsenvaltioille mahdollisuutta saattaa sitä kansallisen lainsäädännön osaksi tavalla, joka johtaa SEU 6 artiklassa taattujen perusoikeuksien ja periaatteiden loukkaamiseen.

¹⁴ Tuomio Wolzenburg, 61 kohta. Ks. vastaavasti tuomio 29.4.2021, X (Eurooppalainen pidätysmääräys – *Non bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 41 kohta) ja tuomio 13.12.2018, Sut (C-514/17, EU:C:2018:1016, 42 kohta; jäljempänä tuomio Sut).

¹⁵ Ks. yleisesti tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Tuomioistuinjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 41 kohta).

¹⁶ Sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, että jäsenvaltioiden välisen vastavuoroisen tunnustamisen ja luottamuksen periaatteita, jotka ovat rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön todellinen kulmakivi, voidaan rajata poikkeustilanteissa, kuten tilanteissa, joista on ollut kyse mm. 5.4.2016 annetussa tuomiossa Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

¹⁷ Ks. mm. tuomio 17.12.2020, Openbaar Ministerie (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus) (C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

¹⁸ Tuomio Wolzenburg, 58 kohta.

¹⁹ Tuomio Wolzenburg, 58 kohta.

²⁰ Tuomio Wolzenburg, 59 kohta. Kursivointi tässä. Ks. vastaavasti tuomio Sut, 43 ja 44 kohta.

²¹ Puitepäättöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohta.

35. Toiseksi jäsenvaltioiden harkintavaltaa niiden saattaessa kyseisen 4 artiklan 6 alakohdan kansallisen lainsäädännön osaksi rajoittavat asianomaisen säännöksen sisällön lisäksi tavoite, joka sillä on puitepäätöksen 2002/584 sisällä, sekä yleinen asiayhteys, johon kyseinen puitepäättös sijoittuu, eli koko unionin oikeus.

36. Tältä kannalta katsottuna olen komission kanssa samaa mieltä siitä, ettei puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan sanamuoto eivätkä sen pyrkimyksenä oleva tavoite ja sen asiayhteys tue Italian lainsäätäjän valitsemaa ratkaisua.²²

37. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan *sanamuodossa* ei anneta merkitystä muulle kuin täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisuudelle. Siinä säädetään ainoastaan, että etsityn henkilön on oltava kyseisen valtion kansalainen.

38. Muiden valtioiden kuin täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisuudella ei siten ole merkitystä, ja sen sijaan edellytetään asumista (tai oleskelua). Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan soveltamisala määräytyy minkä tahansa muun valtion kuin täytäntöönpanovaltion kansalaisten osalta asumisen (tai oleskelun) käsitteellä.

39. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan *tavoitteen* osalta unionin tuomioistuin on jo todennut, että ”tavoitteena on etenkin sen mahdollistaminen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa erityisesti painoa mahdollisuudelle parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänen suoritettuaan rangaistuksensa”.²³

40. Uudelleen sopeutumisen tavoitteen saavuttamiseksi pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön kansalaisuudella ei ole sinällään merkitystä: kyseisellä säännöksellä pyritään siihen, että täytäntöönpanojäsenvaltiossa vakinaisesti asuva tai oleskeleva²⁴ henkilö voi hyötyä kyseisestä mahdollisuudesta.

41. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohtaa tulkittaessa huomioon otettavasta *normatiivisesta asiayhteydestä* on aiheellista mainita rikosasioissa annettujen tuomioiden vastavuoroisesta tunnustamisesta tehty puitepäättös 2008/909. Sen soveltamisalaan kuuluvat kansalaisuudesta riippumatta ulkomaalaiset, joihin vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä sosiaalisen kuntoutuksen tavoite ulottuu, jos he ovat juurtuneet täytäntöönpanovaltioon.²⁵

²² Kuten komissio on tuonut istunnossa esille, valtaosa jäsenvaltioista ei ole päätenyt tähän ratkaisuun, vaan ne ovat käyttäneet puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohtaan sisältyvän mahdollisuuden ilman lisäehtoja.

²³ Tuomio Kozłowski, 45 kohta.

²⁴ Tarkalleen ottaen *tosiasiallisesti* oleskeleva henkilö, kuten tuomion Wolzenburg perustana käytetystä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee.

²⁵ Puitepäätöksen 2008/909 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan, että ”varmistaa, että rangaistuksen täytäntöönpano täytäntöönpanovaltiossa helpottaa tuomitun sosiaalista kuntoutusta, tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen olisi otettava huomioon esimerkiksi sellaiset seikat kuin tuomitun yhteys täytäntöönpanovaltioon, [se], katsooko tuomittu, että hänen perheensä on täytäntöönpanovaltiossa, sekä kieli- tai kulttuurisiteet, sosiaaliset tai taloudelliset ja muut siteet täytäntöönpanovaltioon”. Kursivointi tässä.

42. Puitepäättöksen 2008/909 25 artiklan mukaisesti kyseisen puitepäättöksen säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin, sikäli kuin ne ovat puitepäättöksen 2002/584 säännösten mukaisia, rangaistusten täytäntöönpanoon viimeksi mainitun puitepäättöksen 4 artiklan 6 alakohdan mukaisesti.²⁶

43. Kaiken edellä esitetyn perusteella on siis katsottava, että unionin lainsäätäjä on ottanut huomioon rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvän kuntoutuksen tavoitteen²⁷ muotoillessaan puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan siten, että tämä tavoite voidaan saavuttaa edellä lueteltujen erityisten edellytysten täytyessä ilman, että kansalaisuutta koskevalla tekijällä (varsinaisen täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisuutta lukuun ottamatta) on vaikutusta.

2. Puitepäättöksen 2002/584 4 artikla ja yhdenvertaisuusperiaate

44. Unionin tuomioistuin on katsonut, että edellä esitetyistä syistä täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisia ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisia, jotka asuvat vakinaisesti tai oleskelevat täytäntöönpanojäsenvaltiossa ja ovat integroituneet tämän valtion yhteiskuntaan, ei pitäisi kohdella lähtökohtaisesti eri tavalla.²⁸

45. Esille nousee nyt kysymys siitä, onko jäsenvaltioiden kansalaisiin sovellettava säännös ulotettava koskemaan myös kolmansien valtioiden kansalaisia siltä osin kuin kyseessä on eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytyminen.

46. Mielestäni ei ole mitään syytä olla tekemättä näin.

47. Kolmansien valtioiden kansalaisten oikeudellista asemaa ei tietenkään ole syytä rinnastaa yleisesti jäsenvaltioiden kansalaisten asemaan.²⁹ Kaiken kaikkiaan ensimmäisiä ja jälkimmäisiä ei voida kohdella eri tavoin, kun unionin johdettuun oikeuteen sisältyy nimenomaisesti tai implisiittisesti kumpaakin ryhmää koskeva yhtenäinen säännöstö. Tällöin sovelletaan perusoikeuskirjan 20 artiklassa vahvistettua periaatetta yhdenvertaisuudesta lain edessä.

48. Kun otetaan huomioon SEU 6 artiklan 1 kohdassa taattujen perusoikeuksien ja periaatteiden kunnioittamista koskevan velvollisuuden koskemattomuus, puitepäättöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdassa suljetaan pois se mahdollisuus, että kyseisen puitepäättöksen 4 artiklan 6 alakohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus saattaa se kansallisen lainsäädännön osaksi tavalla, joka johtaa perusoikeuskirjan tai unionin perusperiaatteiden rikkomiseen.

²⁶ Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa (ennakkoratkaisupyynnön 8.4 kohta), muissa unionin oikeuden säännöksissä viitataan siihen, että kolmansien valtioiden kansalaisten intressi olla joutumatta poistetuksi siitä jäsenvaltiosta, jossa he oleskelevat tosiasiallisesti, on suojattava. Näihin säännöksiin viitataan puitepäättöksen 2008/909 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa: ”tätä puitepäättöstä olisi sovellettava asiaankuuluvan yhteisön lainsäädännön ja erityisesti [perheen yhdistämisestä annetun direktiivin 2003/86] ja [pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun direktiivin 2003/109] mukaisesti.”

²⁷ Corte costituzionale mainitsee ennakkoratkaisupyynnön 8.5 kohdassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön, joka koskee rangaistukseen liittyvää sosiaalisen kuntoutuksen tavoitetta.

²⁸ Tuomio 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, 40 kohta). Olen muistuttanut vastaavasti edellä, että Corte costituzionale on todennut perustuslain vastaiseksi Italian lain, jonka mukaan puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan mukainen luovuttamisesta kieltäytyminen on mahdollista vain Italian kansalaisten kohdalla.

²⁹ SEUT 18 artiklaa, jossa kielletään kaikki kansallisuuteen perustuva syrjintä, ei sovelleta ”tapauksessa, jossa jäsenvaltioiden kansalaisia ja kolmansien valtioiden kansalaisia mahdollisesti kohdellaan eri tavalla”. Tuomio 2.4.2020, Venäjän federaatio (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 40 kohta).

49. Näihin periaatteisiin kuuluu yhdenvertaisuus, joka taataan SEU 2 artiklassa sekä perusoikeuskirjan 20 artiklassa. Molemmat määräykset tarjoavat nyt käsiteltävässä asiassa riittävän vankan ratkaisuperusteen sen toteamiseksi, ettei puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan saattaminen Italian lainsäädännön osaksi ole tapahtunut niitä noudattaen.

50. Etenkin yhdenvertaisuutta lain edessä koskevaa periaatetta on sovellettava ehdottamallani tavalla, kun otetaan huomioon, ettei kansalaisuutta koskevalle arviointiperusteelle anneta merkitystä puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa, vaan se korvataan asumista (tai oleskelua) koskevalla perusteella, täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisia koskevaa ainoaa poikkeusta lukuun ottamatta.

51. Siten puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan henkilöllinen soveltamisala käsittää ne henkilöt, jotka, jos he eivät ole sen kansalaisia, asuvat vakinaisesti tai oleskelevat täytäntöönpanojäsenvaltiossa.³⁰ Laista, jonka edessä kolmansien valtioiden kansalaisia on kohdeltava yhdenvertaisesti, ei löydy siis perusteita kohdella heitä eri tavalla kuin unionin jäsenvaltioiden kansalaisia.

52. Kyseisen unionin oikeuteen kuuluvan oikeussäännön kansallisen lainsäädännön osaksi saattamisen yhteydessä käytettävissä oleva toimintamarginaali ei siten voi johtaa säännöstöön, jossa kolmansien valtioiden kansalaisia kohdellaan huomattavasti enemmän kuin jäsenvaltioiden kansalaisia. Kuten komissio on tuonut esille, puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan tavoite huomioon ottaen täytäntöönpanovaltiossa tosiasiallisesti oleskelevan kolmannen valtion kansalaisen tilanne on rinnastettavissa jäsenvaltion kansalaisen tilanteeseen.

53. Näin ollen kolmannen valtion kansalaisen vakinainen ja tosiasiallinen asuminen merkitsee lähtökohtaisesti kyseisen maan kansalaisiin rinnastettavaa integroitumista asuinmaahan. Tällainen side täytäntöönpanojäsenvaltioon voi edesauttaa pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön sosiaalista kuntoutumista, kun hänelle määrätty vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus on suoritettu.³¹

3. Perusoikeuskirjassa suojattujen perusoikeuksien vaikutus puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan täytäntöönpanoon

54. Edellä esitetty riittää nähdäkseni sen toteamiseen, ettei riidanalainen kansallinen oikeussääntö ole yhdenmukainen puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan kanssa. Tämän vuoksi ei ole nähdäkseni välttämätöntä tarkastella muiden perusoikeuskirjan perusoikeuksien (lisä)vaikutusta kyseisen säännöksen tulkintaan.

³⁰ Tuomio Kozłowski, 34 kohta; tähän tuomioon viittaa myös julkisasiamies Mengozzi ratkaisuehdotuksessaan Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:151). Hän muistuttaa, ettei unionin tuomioistuin ”– käsitä puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan henkilöllistä soveltamisalaa niin, että tämä kattaa valinnan mukaan joko täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaiset tai muiden jäsenvaltioiden kansalaiset, jotka asuvat vakinaisesti tai oleskelevat täytäntöönpanovaltiossa, taikka molemmat henkilöryhmät yhdessä. Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut – tuomion [Kozłowski] 34 kohdassa, että ”puitepäätöksen [2002/584] 4 artiklan 6 alakohdan mukaan tätä täytäntöönpanosta harkinnanvaraisesti kieltäytymisen perustetta voidaan soveltaa vain henkilöihin, jotka, jos he eivät ole täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion kansalaisia, ’oleskelevat’ siellä tai ’asuvat siellä vakinaisesti’”.

³¹ Näin taataan, ettei henkilö jää rankaisematta. Kuten julkisasiamies Mengozzi korostaa ratkaisuehdotuksessaan Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:151), ”– ehdottamani puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan tulkinta ei merkitse etsityn henkilön rankaisematta jäämistä, eikä siinä edes kyseenalaisteta vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta, koska täytäntöönpanovaltio voi kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vain sillä nimenomaisella edellytyksellä, että se sitoutuu panemaan rangaistuksen täytäntöön alueellaan kyseenalaistamatta missään vaiheessa ratkaisua, jolla rangaistus on määrätty. Tässä mielessä tuomioistuinten ratkaisujen vastavuoroisen tunnustamisen logiikka säilyy täysin siinäkin tapauksessa, että etsitty henkilö suorittaa rangaistuksensa täytäntöönpanojäsenvaltiossa eikä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa”. (39 kohta).

55. Näihin oikeuksiin kuuluvat oikeudet, jotka vahvistetaan perusoikeuskirjan 7 artiklassa (yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen), johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa, sekä perusoikeuskirjan 24 artiklan 3 kohdassa (lapsen oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti), johon komissio vetoaa.³²

56. Kyseisiä oikeuksia ei aseteta tietenkään etusijalle vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanoon nähden. Ne voivat kuitenkin asettua etusijalle päätettäessä rangaistuksen suorittamisesta jäsenvaltiossa (pidätysmääräyksen täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa) toisen valtion (pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion) sijaan, kun kyseessä on ensin mainitussa valtiossa vakinaisesti asuva tai oleskeleva henkilö, jolla on perhesiteitä kyseisessä maassa.

57. Näin tuetaan pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön oikeutta ylläpitää perhesuhteita siinä vähäisessä määrin, joka on hänen vankilassa olonsa aikana mahdollista. Kyseisiä suhteita on helpompi ylläpitää siellä, missä sijaitsee hänen elinotujensa keskus, eli valtiossa, jossa hän oleskelee tosiasiallisesti.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys

58. Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin vastaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen myöntävästi, kuten ehdotan, Corte costituzionale tiedustelee, ”millaisten arviointiperusteiden ja edellytysten nojalla mainittuja [kolmannen valtion kansalaisen] siteitä [täytäntöönpanovaltioon] on pidettävä niin merkityksellisinä, että täytäntöönpanosta vastaavien oikeusviranomaisten on kieltäydyttävä luovuttamisesta”.

59. Toisen kysymyksen sisällöstä on esitettävä nähdäkseni kaksi alustavaa huomautusta, jotka koskevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevia vaatimuksia ja väitettyä kieltäytymisvelvollisuutta.

1. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevat vaatimukset

60. Kysymys koskee ainoastaan toista niistä kahdesta vaatimuksesta, jotka asetetaan puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa mahdolliselle pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön luovuttamisesta kieltäytymiselle.

61. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa viitataan ennen kaikkea edellytyksiin (täytäntöönpanovaltion kansalainen, vakinainen oleskelu tai asuminen), jotka vahvistavat pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön siteen täytäntöönpanojäsenvaltioon. Kyseisten siteiden on oltava riittäviä, jotta ne parantavat tämän henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan rangaistuksen suorittamisen jälkeen.³³

³² Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on alaikäisen lapsen isä (ennakkoratkaisupyyntö 5 kohdan viides alakohta).

³³ Ks. yleisesti tuomio 29.6.2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, 21 kohta; jäljempänä tuomio Popławski).

62. Tarkastellussa säännöksessä säädetään kuitenkin lisäksi toisesta ehdottomasta edellytyksestä: täytäntöönpanojäsenvaltion on sitouduttava³⁴ panemaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteena oleva vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus täytäntöön. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin olettaa tämän edellytyksen täyttyvän, joten se käsittelee vain pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön siteitä täytäntöönpanojäsenvaltioon.

2. *Velvollisuus kieltäytyä luovuttamisesta?*

63. Vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa velvollisuuteen kieltäytyä luovuttamisesta, kun todetut siteet ovat riittävän merkitykselliset, puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa ei joka tapauksessa säädetä tällaisesta velvollisuudesta. Siinä säädetään ainoastaan, että oikeusviranomainen ”voi” kieltäytyä panemasta eurooppalaista pidätysmääräystä täytäntöön kyseisessä säännöksessä säädettyjen edellytysten täytyessä.

64. Puitepäätöksen 2002/584 systematiikan taustalla oleva vastavuoroisen tunnustamisen periaate ei merkitse ehdotonta velvollisuutta panna annettu pidätysmääräys täytäntöön,³⁵ ja samoin vaikka jäsenvaltio on päättänyt saattaa tässä kyseessä olevan harkinnanvaraisen kieltäytymisperusteen osaksi oikeusjärjestystään, täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on oltava harkintavaltaa sen osalta, onko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydyttävä vai ei.³⁶

65. Unionin tuomioistuin on todennut seuraavaa:

- ”Jäsenvaltion lainsäädännön, jossa pannaan täytäntöön puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohta ja jossa säädetään, että sen oikeusviranomaisten on joka tapauksessa kieltäydyttävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta silloin, kun etsitty henkilö asuu vakinaisesti tässä jäsenvaltiossa, ilman että mainituilla viranomaisilla on mitään harkintavaltaa – –, ei voida katsoa olevan yhteensopiva mainitun puitepäätöksen kanssa.”³⁷
- ”– jos jäsenvaltio on päättänyt saattaa [puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan] säännöksen osaksi oikeusjärjestystään, täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on kuitenkin oltava harkintavaltaa sen osalta, onko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäydyttävä vai ei. Mainitun viranomaisen on tässä yhteydessä voitava ottaa huomioon mainituissa säännöksessä vahvistetulla harkinnanvaraisella kieltäytymisperusteella tavoiteltu päämäärä, jona on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sen mahdollistaminen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi antaa erityistä painoa mahdollisuudelle parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä”.³⁸

³⁴ Sitoutumisen on oltava ”todellista”, kuten unionin tuomioistuin korostaa. Ks. tuomio Sut, 35 kohta.

³⁵ Tuomio Sut, 30 kohta.

³⁶ Tuomio Popławski, 21 kohta.

³⁷ Tuomio Popławski, 23 kohta.

³⁸ Tuomio Popławski, 21 kohta.

66. Ei siis ole riittävää, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen toteaa, että kumpikin puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan edellytyksistä on täyttynyt. Sen on arvioitava lisäksi, onko olemassa oikeutettu intressi, joka on perusteena sille, että pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa määrätty rangaistus pannaan täytäntöön täytäntöönpanojäsenvaltiossa.³⁹

67. Vastauksessa toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, joka koskee arviointiperusteita, joiden pohjalta selvitetään pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön juurtumista täytäntöönpanojäsenvaltioon, olisi siis kerrottava ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle seuraavaa:

- Laissa säädettyä teoreettista *velvollisuutta* kieltäytyä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta pelkäästään sen vuoksi, että kyseinen harkinnanvarainen kieltäytymisperuste on otettu käyttöön sisäisessä oikeusjärjestyksessä, ei ole olemassa.
- Täytäntöönpanovaltion oikeusviranomaisen on arvioitava kussakin yksittäistapauksessa, onko olemassa oikeutettua intressiä rangaistuksen suorittamiseen kyseisessä valtiossa pidätysmääräyksen antaneen valtion sijaan.

3. *Pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön juurtuminen täytäntöönpanovaltioon*

68. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan harkinnanvarainen kieltäytymisperuste perustuu mahdollisuuteen parantaa etsityn henkilön mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä. On siis legitiimiä, että täytäntöönpanosta vastaava jäsenvaltio pyrkii tällaiseen tavoitteeseen vain sellaisten henkilöiden osalta, jotka ovat osoittaneet selvää integroitumista kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan.⁴⁰

69. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksen kohteena olevien arviointiperusteiden avulla on näin ollen voitava todeta riittävä integroituminen, jotta pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön mahdollisuudet sopeutua uudelleen yhteiskuntaan ovat merkittävästi paremmat täytäntöönpanojäsenvaltiossa kuin pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.

70. Tämän perusteella on helpompi ymmärtää, miksi puitepäätöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdassa viitataan yhtäältä täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisuuteen ja toisaalta käytetään erotuksetta ilmaisuja ”asua” ja ”oleskella” kyseisessä valtiossa:

- Täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisuuden perusteella voidaan olettaa, että pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on riittävän integroitunut täytäntöönpanojäsenvaltioon.⁴¹
- Koska tosiasiallisesti on täytäntöönpanojäsenvaltion yhteiskuntaan integroitumisen asteella, unionin lainsäätäjä, joka käyttää tosiasialliseen tilanteeseen viittaavia ilmauksia (oleskelu tai asuminen), tarkoittaa tilanteita, ”joissa henkilö, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys, on asettunut tosiasiallisesti asumaan täytäntöönpanosta vastaavaan jäsenvaltioon, ja – – joissa tämä henkilö on jonkin aikaa tässä jäsenvaltiossa pysyvästi

³⁹ Tuomio Sut, 36 kohta.

⁴⁰ Tuomio Wolzenburg, 67 kohta.

⁴¹ Tuomio Wolzenburg, 68 kohta.

oleskeltuaan luonut tähän jäsenvaltioon siteitä, jotka vastaavat vakinaisen asumisen perusteella syntyviä siteitä”.⁴²

71. Etenkin ”sen ratkaisemiseksi, onko etsityn henkilön ja täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion välillä konkreettisessa tilanteessa siteitä, joiden perusteella voidaan todeta, että viimeksi mainittu kuuluu puitepäättöksen 4 artiklan 6 alakohdassa tarkoitetun ilmauksen ”oleskelee” soveltamisalaan, on arvioitava kokonaisvaltaisesti useita objektiivisia seikkoja, jotka ovat ominaisia tämän henkilön tilanteelle ja joihin kuuluvat esimerkiksi etsityn henkilön oleskelun kesto, luonne ja edellytykset sekä ne perhesiteet ja taloudelliset siteet, joita hänellä on täytäntöönpanosta vastaavaan jäsenvaltioon”.⁴³

72. Nämä samat objektiiviset seikat ovat käyttökelpoisia etenkin silloin, kun pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö oleskelun lisäksi asuu vakinaisesti täytäntöönpanojäsenvaltiossa.

73. Olen vastaavasti yhtä mieltä komission kanssa siitä, että tuomioiden, joissa määrätään vapausrangaistus, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteesta tehdyn puitepäättöksen 2008/909 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa lueteltujen tekijöiden luettelo voi olla havainnollistava: ”hänen perheensä on täytäntöönpanovaltiossa, sekä kieli- tai kulttuurisiteet, sosiaaliset tai taloudelliset ja muut siteet täytäntöönpanovaltioon”.

74. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut aiheellisesti esille,⁴⁴ unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä voidaan poimia ratkaisuja, joissa pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön integroituminen täytäntöönpanojäsenvaltioon liittyy hänen todelliseen ja tosiasialliseen siteeseensä kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan.

75. Kyseinen oikeuskäytäntö on tosin annettu tilanteissa, joissa pidätysmääräyksen kohteena oleva henkilö on ollut jonkin jäsenvaltion kansalainen. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdottamani vastauksen mukaisesti perusteita, joilla arvioidaan täytäntöönpanojäsenvaltion kansalaisten integroitumista, voidaan käyttää myös kolmansien valtioiden kansalaisten kohdalla.

76. Täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on siten tehtävä kokonaisarviointi tekijöistä, joiden perusteella se voi selvittää, onko pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä *kansallisuudesta riippumatta* riittävä side täytäntöönpanojäsenvaltion yhteiskuntaan niin, että hänen mahdollisuuksiensa sosiaaliseen kuntoutumiseen voidaan ennakoida olevan paremmat kyseisessä jäsenvaltiossa suoritettua tuomion jälkeen, jolloin puitepäättöksen 2002/584 4 artiklan 6 alakohdan tavoite toteutuu.

77. Näihin tekijöihin kuuluvat edeltävän oleskelun kesto,⁴⁵ pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön perhesiteiden luonne ja kiinteys täytäntöönpanojäsenvaltiossa (yhdistettynä tarvittaessa tällaisten siteiden puuttumiseen hänen alkuperämaassaan), integroituminen sekä kyseisessä jäsenvaltiossa syntyneet kieli-, kulttuuri- ja työsiteet sekä sosiaaliset tai taloudelliset siteet.

78. On väistämätöntä, ettei kyseinen luettelo ole tyhjentävä, sillä yksittäistapauksessa voi ilmetä muita yksittäisiä seikkoja, jotka tuomioistuimen on otettava huomioon pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön luovuttamisesta päättäessään.

⁴² Tuomio Kozłowski, 46 kohta.

⁴³ Tuomio Kozłowski, 48 kohta.

⁴⁴ Ennakkoratkaisupyyntö 8.2 kohta.

⁴⁵ Etenkin, jos kyseessä on pitkään oleskellut henkilö, johon sovelletaan direktiiviä 2003/109.

V Ratkaisuehdotus

79. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Corte costituzionalelle seuraavasti:

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä puitepäättöksellä 2009/299/YOS, 4 artiklan 6 alakohtaa

on tulkittava siten, että

se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa on päätetty ottaa käyttöön harkinnanvarainen peruste vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymiselle ja jolla evätään ehdottomasti täytäntöönpanosta vastaavilta oikeusviranomaisilta mahdollisuus kieltäytyä luovuttamasta alueellaan oleskelevia tai vakinaisesti asuvia kolmansien maiden kansalaisia riippumatta siteistä, joita heillä on kyseiseen valtioon.

Sen arvioimisessa, onko pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä riittävät siteet täytäntöönpanojäsenvaltioon, on käytettävä kaikkia arviointiperusteita, joiden kokonaistarkastelun perusteella voidaan olettaa, että kyseisen henkilön mahdollisuudet kuntoutumiseen ovat hänen kansallisuudestaan riippumatta paremmat, kun tuomio pannaan täytäntöön kyseisessä valtiossa pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sijaan.

Pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön edeltävän oleskelun kesto, luonne ja edellytykset sekä hänen perhe-, kieli-, kulttuuri- ja työsiteensä samoin kuin sosiaaliset ja taloudelliset siteensä täytäntöönpanojäsenvaltioon ovat tekijöitä, joita täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on muiden muassa tarkasteltava tässä yhteydessä.